

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 15 mei 1950

*'s Middags te 2 uur aangevangen, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Götzen, Joekes, Lief tinck, Van Maarseveen, Mansholt, Schokking, Spitzen en Teulings (afwezig zijn de Ministers Van den Brink, Rutten, Van Schaik, Stikker en In 't Veld).

Tevens is aanwezig: Mr. N.S. Blom, Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken.

Secretariaat Ministerraad: Drs. J. Middelburg, Adjunct-Secretaris.

1. *Notulen van de vergadering van 8 mei 1950*

b. *Opmerkingen naar aanleiding van de notulen*

3°. *Punt 3c (De kwestie Nieuw-Guinea.)*

Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat een telegram van de heer Lamping is ontvangen, waarin deze mededeelt geen enkele aanwijzing te hebben, dat India Indonesië niet zou steunen in de kwestie van de soevereiniteit over Westelijk Nieuw-Guinea.

3. *Uniezaken*

a. *Nota aan de RIS inzake het zelfbeschikkingsrecht (Zie notulen MR 8 Mei 1950, punt 3a.)*

Minister *Van Maarseveen* leest een concept van een nota aan de Regering van de RIS inzake het zelfbeschikkingsrecht voor. Ter toelichting deelt spreker mede, dat het zelfbeschikkingsrecht niet noodwendig via de negara's behoeft te worden geëffectueerd. Daarom zal men aan de Regering van de RIS kunnen vragen op welke wijze dit recht bij de unitaristische staatsvorm kan worden uitgeoefend. De *Minister-President* geeft in overweging te stellen, dat de Nederlandse Regering het betreurt, dat terzake van de staatsvorm en de wijzigingen daarin niet in overeenstemming met de RTC-overeenkomsten is gehandeld. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat de Regering van de RIS zich in het algemeen gehouden heeft aan de RTC-overeenkomsten; het kan dan gevaarlijk zijn om deze Regering op dit punt van contractbreuk te beschuldigen. Staatssecretaris *Blom* merkt met verwijzing naar een nota van Buitenlandse Zaken op, dat Nederland in overeenstemming met het amendement-Oud slechts een stap bij de UNCI zal kunnen doen als overleg is gepleegd met de RIS. Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat het inlichten van de UNCI geen stap betekent; niettemin acht spreker het wenselijk Hatta in te lichten. De *Minister-President* stelt voor, na de passage over het inlichten van de UNCI, te vragen 'of dit aan de RIS nog tot bepaalde opmerkingen aanleiding geeft. Aldus wordt besloten.

b. *Nota aan de Tweede Kamer (Zie notulen MR 4 Mei 1950, punt 5b. #Zie ook notulen MR 22/5/50, punt 3a.)*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat de Tweede Kamer heeft verzocht een nota in te dienen omtrent de stand van zaken van de Unie en van de Nederlandse belangen in Indonesië. Spreker laat op Minuor een nota voorbereiden, waarin ook de resultaten van de Ministersconferentie zullen worden verwerkt. Het voornemen bestaat het gedrukte concept van deze nota Maandagmorgen aan de Ministers te zenden. Staatssecretaris *Blom* acht het wenselijk, dat ook met Buitenlandse Zaken overleg wordt gepleegd; in de nota zal o.a. een passage over de samenwerking op buitenlands gebied kunnen worden opgenomen. Minister *Van Maarseveen* oppert het denkbeeld, dat over dit punt gesproken zal kunnen worden bij het verslag van de Ministersconferentie. Spreker verzoekt Mr. Blom hiervoor een tekst te laten opstellen, welke in de nota kan worden verwerkt. Besproken wordt de vraag of ook de Minister van Buitenlandse Zaken

of de Staatssecretaris de nota zal medeondertekenen. Minister *Van Maarseveen* acht het met het oog op de spoed, waarmede de nota moet worden ingediend, wenselijk, dat hij alleen namens de Regering zal tekenen.

Minister *Spitzen* informeert of er geen aanleiding bestaat de Kamer in comité-generaal te laten bijeenkomen. Minister *Van Maarseveen* antwoordt, dat dit is overwogen, doch dat hiertegen belangrijke bezwaren bestaan.

c. *De kwestie-Ambon*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat in een legercommuniqué is bekend gemaakt, dat de militairen zich van Ambon moeten laten afvoeren, aangezien zij anders niet meer tot het KNIL zullen behoren. De heer Gieben zou aan een mededeling hieromtrent aan de Regering van de RIS hebben toegevoegd, dat dan de RIS zal moeten optreden tegen de rebellen op Ambon. De *Minister-President* heeft ernstige bezwaren tegen deze toevoeging; het ligt niet op de weg van Nederland een dergelijk advies te geven. Minister *Van Maarseveen* stelt voor aan de HC te seinen, dat een blokkade en een gewapend optreden tegen Ambon ook veel onschuldige slachtoffers zal eisen. Spreker merkt op, dat Hatta en de Sultan van Djokja er bij de heer Gieben op hebben aangedrongen, dat de Nederlanders zich niet uit Makassar zouden terugtrekken. De *Minister-President* heeft de heer Rum gesproken, die mededeelde, dat Dr. Leimena een nieuwe poging tot beëindiging van het conflict met Ambon zou doen. Minister *Schokking* geeft in overweging thans gebruik te maken van de diensten van Prof. Schepper. Minister *Van Maarseveen* vraagt zich af of de Ambonnezen Prof. Schepper beter zullen kennen dan Dr. Leimena. Minister *Götzen* gelooft niet, dat Prof. Schepper in dit geval succes zou kunnen hebben. Spreker zou aan de Regering van de RIS willen adviseren om de kwestie van Ambon enige tijd rustig aan te zien, waardoor de Ambonnezen ook gelegenheid zullen krijgen te bemerken hoe het met de bevolking in overeenkomstige gebieden gaat. De *Minister-President* merkt op, dat wellicht een oplossing zou kunnen worden gevonden door aan Ambon autonomie in uitzicht te stellen. Spreker stelt voor een telegram te zenden om aan te dringen niet op te treden met blokkade of militaire middelen. Minister *Van Maarseveen* zal aan dit telegram toevoegen het denkbeeld om Dr. Leimena een tweede poging tot bemiddeling te laten doen. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

d. *De opvolging van Dr. Hirschfeld als HC* (Zie notulen MR 8 Mei 1950, punt 3j. #Zie ook notulen MR 22/5/50, punt 3f.1°.)

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat Dr. Hirschfeld er op rekt op 1 Augustus naar Nederland terug te keren. Dr. Hirschfeld zou het veel beter achten, indien een opvolger niet op 1 Augustus naar Djakarta komt, doch twee weken of een maand tevoren, waardoor gelegenheid bestaat om hem geheel in te werken. Spreker is van oordeel, dat de heer Lamping, ambassadeur in India, de enige candidaat voor opvolging is. De *Minister-President* deelt mede, dat de heer Rum nog de naam van Mr. van Heuven Goedhart noemde. Ofschoon spreker van oordeel is, dat deze dit werk goed zou doen, zou dit vermoedelijk te veel politieke tegenstellingen hier te lande oproepen. Minister *Lieftinck* maakt zich zeer bezorgd over het financiële beleid op het HC. Als spreker de grote staat ziet, die in Djakarta wordt gevoerd, lijkt het hem nuttig iemand tot HC te benoemen, die ook hiervoor oog heeft. In dit verband noemt spreker nog eens de heer Reinalda.

Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat Minister *Stikker* niet ongunstig over de heer Lamping oordeelt. De *Minister-President* stelt voor een beslissing aan te houden tot nog enige nadere informaties zijn ingewonnen. Daartoe wordt besloten.

e. *Voorstel Minister Bevin inzake ambassadeurscommissies* (#Zie ook notulen MR 22/5/50, punt 4a.)

Staatssecretaris *Blom* geeft een korte toelichting bij het voorstel, dat Minister *Bevin* aan Minister *Stikker* heeft gedaan inzake de aanwijzing van een ambassadeurscommissie in Djakarta voor mondeling overleg met daarnaast een overeenkomstige commissie in Den Haag. Minister *Götzen* merkt op, dat de HC in Djakarta een andere positie inneemt dan de ambassadeurs. De *Minister-*

President wijst er op, dat het voorbeeld van Rangoon, dat Minister Bevin noemde, niet vergelijkbaar is. Birma heeft formeel geen enkele speciale band meer met Engeland. Bovendien heeft een dergelijke commissie het bezwaar, dat men niets bereikt als slechts één vertegenwoordiger van de betrokken landen tegenwerkt (b.v. Hood als vertegenwoordiger van Australië). Staatssecretaris *Blom* wijst er op, dat in de ambassadeurscommissie alleen de dominionlanden waren vertegenwoordigd. Bovendien kan het vrijwel uitgesloten worden geacht, dat India zitting zal nemen in een commissie, waarin ook Frankrijk vertegenwoordigd zal zijn. De *Minister-President* is van oordeel, dat Nederland ook in een moeilijke positie komt tegenover de RIS. Minder bezwaarlijk zal misschien zijn een dergelijke commissie in Den Haag of het samenkomen voor de bespreking van bepaalde zaken. Spreker stelt voor in eerste instantie de instelling van een ambassadeurscommissie in Djakarta af te raden, doch een definitieve beslissing over de gehele kwestie aan te houden tot Minister Stikker aanwezig is. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

- - -

16. *Garantiewet militairen KNIL* (Brief van de wnd. Voorzitter van de CAVI d.d. 4 April 1950 nr. 42 met wetsontwerp.)

Minister *Lieftinck* heeft laten nagaan welke Nederlandse KNIL-militairen niet van Nederland uit zijn uitgezonden. Daarbij heeft spreker de volgende gegevens ontvangen: van de 1086 officieren zijn er 283 niet uitgezonden; van de 388 onderluitenanten 79; van de 4839 onderofficieren 2060 en van de 4282 minderen 2847. Hieruit blijkt, dat van het totaal ruim de helft nooit in Nederland is geweest. Daarnaast noemt spreker de aantallen reserveofficieren en lagere militairen van de KL. Op 1 Februari waren er ongeveer 2800 reserveofficieren bij de landmacht, 5200 dienstplichtige onderofficieren en 2200 minderen (oorlogsvrijwilligers). Indien men velen van deze reservisten naar huis zendt, zal men plaatsen vrij krijgen voor KNIL-militairen. Men zal echter in het oog moeten houden, dat de reserveofficieren een tijdelijk verband hebben, doch de KNIL-militairen blijvend in dienst moeten worden genomen. Voorts bestond de verwachting, dat na de soevereiniteitsoverdracht een deel van de reservemilitairen niet meer nodig zou zijn. Minister *Van Maarseveen* stelt de vraag of ook burger-corveeërs vervangen zouden kunnen worden door minderen van het KNIL.

De *Minister-President* merkt op, dat het onderhavige wetsontwerp betrekking heeft op de militairen, die niet overgaan naar de KL. Minister *Lieftinck* is van oordeel, dat men aan de onderhavige regeling niet kan ontkomen. Spreker is voorts van mening, dat in artikel 8 lid 1 sub c de woorden 'krachtens deze wet' moeten worden gehandhaafd. Artikel 10 is overbodig en zal daarom kunnen worden geschrapt. Artikel 4 brengt mede, dat een zuigkracht op de betrokkenen wordt uitgeoefend om naar Nederland te gaan. Ofschoon een belangrijk argument kan worden genoemd om een andere oplossing dan hierin voorgesteld te kiezen, nl. de devaluatie van de Indische gulden, waardoor de kosten van een garantie-uitkering in Indonesië lager zouden zijn, is spreker van oordeel, dat men de bestaande bepaling toch beter kan handhaven. Minister *Joekes* adviseert deze kwestie opnieuw in overweging te nemen voor het geval in de Tweede Kamer een amendement op dit punt zou worden ingediend. De *Raad* aanvaardt vervolgens het wetsontwerp, nadat met de gemaakte opmerkingen rekening is gehouden.

Minister *Schokking* zal te gelegener tijd een antwoord geven op de opmerkingen van Minister *Lieftinck* omtrent de KNIL-militairen, die naar de KL overgaan.

- - -